

PUSKIN

Az egész világ ünnepli Puskinnak, a halhatatlan orosz költő születésének évfordulóját. Az ünnepségből Magyarország is kivieszi részét s többek között a könyvnapon megjelenik a magyar Puskin és ezzel nemcsak irodalmunk válik gazdagabbá és teljesebbé, hanem népünk tisztelete is a nagy szovjet nép kultúrája iránt.

A Szovjetunióban megható Puskin kultusz van és erről számol be *Norasiszkája* és *Bisztró* szovjet írók közös cikke, amelyben ismertetik azokat a helyeket, amelyek mind Puskinra emlékeztetnek.

A cikk szerint Alekszandr Puskin életének és alkotó tevékenységének legragyogóbb lapjai *Leningráddal* kapcsolatosak. A nagy költő élő emléket őrzik a város széles sugárútjai, a *Névpárt gránitömbjei*, a *parkok kovácsolt vasból mintázott kerítései* és a történelmi emlékművek, amelyeket a költő megénekelt.

Azokat az ódon pétervári házakat, amelyekben Puskin élt és dolgozott, a szovjet állam fenntartja és gondosan őrzi. Mostanában, amikor az egész ország arra készül, hogy a nagy orosz költő születésének nevezetes 150. évfordulóját ünnepelje meg, sokan keresik fel a Puskin helyeket.

Puskin mint 18 éves ifjú fejezte be a *carszkojeszeli* liceumot és *Szentpétervárt* telepedett le. Ezek az évek Oroszországban a nagyerejű társadalmi felbuzdulás éveit voltak, melyet Napoleon hadjáratával szembeálló *Honvédő Háború* és a cári kormány ezt követő reakciós politikája váltott ki.

Az ország élenjáró embereinek körében felhalmozódott és megérlelődött a cári uralom önkénye elleni felháborodás. Titkos társaságok jöttek létre.

A *Rimszkij-Korszakov* sugárúton áll a ház, amelyet ma emléktábla jelöl meg, 130 évvel ezelőtt ennek a háznak az ablakát sokszor késő éjjelig egy zöldernyős lámpa világította meg, melyről az itt összegyűlő, irodalmat és színházat kedvelő társaságot a *«Zöld Lámpa Társaság»-nak* nevezték el.

A *«Zöld Lámpa»* zajos gyűlésein olvasta fel Puskin új verseit. A kerek asztalnál gyakran csapott magasra a heves vita lángja és az önkényuralmat támadó beszédek gyűlölettel voltak telítve. A *«Zöld Lámpa»* erősen a *dekabristák eszmei befolyása alatt állott és a későbbi felkelés sok résztvevője innen került ki.*

Ezekben az években gyűltek össze Puskin két barátjánál, a *Turgenyev* testvéreknél az *«Arzamasz»* irodalmi kör tagjai abban a házban, amely még ma is áll a *Fontaka-patak* partján. Itt olvasta fel a fiatal költő először *«Szabadság»* című híres ódáját, mellyel az önkényuralmat támadja. Ezt a költeményt kézírással óriási példányszámban terjesztették. Ebben az időben egész Oroszországban felhangzottak a költő igéi: *«Magasztallak Világszabadság, trónok, ti összetörjete!»*

Puskin első száműzetésének egyik főoka éppen ez az óda volt.

Puskin a dekabristákhoz a személyes barátság és az eszmei rokonság szoros

szálai fűzték. Az ő nevékről nevezték el az *Októberi Forradalom* napjaiban a város egyik legszebbik terét. *Ezt a teret 1825 december 14-e történelmi napján az önkényuralom ellen lázadók vére áztatta.* Puskin ekkor nem volt Pétervárott. Amikor tudomást szerzett elvtársaira lesújtó önkényes ítéletről, üzenetet írt a Szibériába száműzött dekabristákhoz. Ez az üzenet később az orosz forradalmárok több nemzedékének lett harci zászlajává.

*«Szibériában bányamélyben
Tűrjétek büszkén sorsotok,
Rabságotok nincs hiába és érzem,
A fennkölt úgy az élni fog.»*

A dekabristák leveretése után a cár visszahívta Puskin a száműzetésből és kijelentette, hogy a jövőben ő maga cen-

A szabadsághoz

Részlet Puskin ódájából

*Oh jaj, amerre néz e szem:
Bilincs, meg ostor csattogása,
Rab-könnyek hullnak szüntelen,
Törvényeket tipornak sárba.
Előítéletek köde
Sűrűsödik, amerre látok,
Önkény uraítja a világot,
S a rabság szörnyű szelleme.*

*Királyi homlokot csak ott
Nem nyom népének szenvedése,
Hol jog s szabadság egybeforrt,
S erős a törvény szent kötése.
Ahol mindenkit véd a jog,
Egyenlő főkét óv keményen,
S hű polgárok erős kezében
A kardja biztosan suhog,*

*S ki törvényt ellen vétkezett,
Felülről sújtja, gyors csapással,
S megvesztegetni nem lehet
Sem félelem, sem kapzsi vággyal...
Hatalmat s trónt, uralkodók,
Törvényt adott, s nem pusztá végzet,
Felette álltok bár a népnek:
Örök parancsoló a jog!*

Fordította: Brodszky Erzsébet

zúrázza majd Puskin alkotásait. E »kegy« indokára rávilágít a levéltárban megtalált feljegyzés, amely így szól: ... Ha tollát és beszédét meg tudjuk rendszabályozni, igen hasznos dolgot művelünk. De a költő nem változtatta meg alapeszméit és meggyőződését.

Alkotó géniuszának erejével továbbra is befolyásolta a közvéleményt, hirdette az igazi emberiséget, a szabadság szeretetét, a nép jogainak védelmét.

Puskin tudnivaló értelmét nemcsak az irodalom vonzotta, érdekelte a történelem, a politika, a közgazdaságtan is. A Dekabristák-terétől nem messze, *Leningrád egyik utcájában áll még az a tizenhét században épült magánház, amelyben Szmirdin könyvesboltja volt.* Itt Puskin idejében *«Olvasószoza»* létesült, ahol írók és könyvbarátok találkoztak. A költő gyakran járt itt, beletemetkezett

a könyvekbe, találkozókat tartott barátaival és beszélgetett az írókkal.

Puskin szenvedélyes színházlátogató volt... Ma is áll Leningrádban a *Nagy Színház*, némileg átalakított épülete, amelynek előadásait Puskin gyakran látogatta. A nagy költő a színművészetel szemben szigorú követelményeket támasztott. Feljegyzéseiben és leveleiben őszinteséget és egyszerűséget követelt a színészekről, azt kívánta, hogy olyan nemzeti műsorral lépjenek fel, amely az orosz történelmet és kultúrát tükrözi. Költeményeit maga is a nép tiszta és világos nyelvén írta meg.

Puskin egész életén át szoros kapcsolatot tartott fenn liceumi barátaival. Gyakran fordult meg a *Mojka-patak* partján fekvő házban, ahol legjobb barátja és volt liceumi diákta, *Puscin* élt. A *Gribojedov-csatorna* melletti egyik házban volt másik barátjának, *Jakovlevnek* lakása. Itt Puskin a liceumi évfordulók megünneplése alkalmával gyakran találkozott barátaival. 1836-ban, három hónappal halála előtt, a 25-ik hagyományos találkozóán megjelent, de szokása ellenére nagyon komor volt. Legjobb barátainak köre erősen meggyérült. Egyesek meghaltak, mások száműzetésben voltak Szibériában.

Őt magát, már több éven át, titkos megfigyelés alatt tartotta a cári rendőrség.

Az udvari arisztokrácia aljas intrikáinak hálójába mind szorosabban fonódott a költő körül. Az udvaroncok minden módon meg akarták alázni a haladó eszméi miatt előtűnik oly gyűlöletes költőt. Ezen a baráti találkozón Puskin belekezdett egy költemény felolvasásába, amelyet a liceumi évforduló megünneplésére írt. De egyszerre csak könnybelábadt a szeme és mély megindultságában elhallgatott...

A nagy orosz költő születése 150. évfordulójának esetében különösen sok kiránduló keresi fel a város határában a *Csjornaja Rjecska-t*, az egykori *«Fekete Folyó»* partját.

Itt dördült el 1837 február 8-án a fenyves tisztásán az a végzetes lövés, amely golyót röptetett egész Oroszország szívébe.

A párbaj helyén ma gránitoszlop áll, Puskin bronz domborművel.

A halálosan sebzett költőt innét vitték haza a *Mojka-folyó* partján álló házba. A szovjethatalom idején Puskin utolsó lakását múzeummá alakították át. Évek hosszú során át kutatták fel és szereztek meg azokat a tárgyakat, amelyek Puskin személyes tulajdonai voltak. Ezeket a drága emlékeket a háború kezdetén Leningrádból egy távoli, a hátsó részben fekvő városba vitték, de amint összezüzték az ellenséget, teljesen kitarozták a múzeumot és minden visszatért a régi helyére. A szobák ma ugyanolyanok, mint amilyenek 120 évvel ezelőtt voltak.

A látogatók az ebédlőn, vendégszobán és a hálószobán át egy szerény kis szobába jutnak.

Az itt álló íróasztalon születtek Puskin lángeszű művei.

Íme, ezt a tintatartót, tollat, pecsétnyomót, ezt a csegetyút érintették az ő kezei. A falak mentén polcok húzódnak kiállított könyvekkel. A költő személyes könyvtára több mint három és félezer kötetet tett tizennygy különböző nyelven.

Megindult, szívből jövő sorokat írnak a lakásmúzeum látogatói a vendégkönyvbe. *Írnak munkások és kolhozosok, iskolások és tanítók, orvosok és mérnökök, akik a Szovjetunió különböző városaiból és külföldről jönnek látogatóba. Itt minden nap száz és száz ember fordul meg.*

«Hazámfiának emléke leírhatatlan megindultsággal és büszkeséggel töltött el — írja egy moszkvamellelgyár mérnöke, Petrov —, már régen szándékomban volt, hogy felkeressem azt a házat, amelyben kedves költőm, lelkiatyám élt.»

«Néhány órát töltöttem dhitattal Puskin szobájában. Ez a hely szent minden orosz ember előtt» — írta a vendégkönyvbe Antipin, a szovjet hadsereg katonája.

Érthető, hogy a szovjet emberek ilyen lelkesedéssel írják Puskinról. Puskin a szabadság és az emberiség nagy költője. Nála az élet egyet jelent gondolkodással. Puskin a szovjet nép magának érzi, mert ugyanazok az eszmék lelkesítik, mint több mint egy évszázaddal ezelőtt Puskin: a szabadság és a hazaszeretet. Így válik a Puskin évforduló az egész haladó világ ünnepévé.